

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 7.9.2011
COM(2011) 540 definitief

2011/0238 (COD)

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot
intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op
energiegebied**

TOELICHTING

De Europese Raad van 4 februari 2011 concludeerde dat er behoefte is aan betere coördinatie van de activiteiten van de Unie en de lidstaten met het oog op het waarborgen van consistentie en samenhang in de externe betrekkingen van de EU op energiegebied met belangrijke producerende, doorvoer- en afnemerlanden. De Raad heeft derhalve de lidstaten uitgenodigd de Commissie met ingang van 1 januari 2012 op de hoogte te stellen van al hun nieuwe en bestaande bilaterale energieovereenkomsten met derde landen.¹

In dit voorstel worden de conclusies van de Europese Raad omgezet in een mechanisme met gedetailleerde procedures voor de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten en de Commissie met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten, dat wil zeggen juridisch bindende overeenkomsten tussen de lidstaten en derde landen die van invloed kunnen zijn op de werking van de interne markt of op de energievoorzieningszekerheid in de Unie.

Het voorstel is toegevoegd aan de mededeling van de Commissie inzake energievoorzieningszekerheid en internationale samenwerking - "Het energiebeleid van de EU: Interactie met partners buiten onze grenzen".²

1. BELEIDSDOELSTELLING

Het aandeel energie dat in de Unie wordt ingevoerd, stijgt voortdurend.³ De lidstaten en energiebedrijven zoeken derhalve naar nieuwe energiebronnen buiten de EU. Onderhandelingen met machtige energieleveranciers in derde landen vereisen doorgaans politieke steun in de vorm van intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen. Deze intergouvernementele overeenkomsten worden over het algemeen tijdens bilaterale onderhandelingen vastgelegd en vormen vaak de basis van meer gedetailleerde commerciële contracten.

Naar aanleiding van de liberalisering van de elektriciteits- en gasmarkten in de Europese Unie, in het bijzonder met de uitvoering van het derde energiepakket⁴, hebben de lidstaten ingrijpende wijzigingen in hun energiewetgeving doorgevoerd. De naleving van deze wetswijzigingen is niet altijd in het commerciële belang van energieleveranciers in derde landen. Lidstaten die met een mogelijk voorzieningstekort worden geconfronteerd, staan onder toenemende druk om in hun intergouvernementele overeenkomsten met derde landen concessies op wetgevingsgebied te accepteren die niet verenigbaar zijn met de energiewetgeving van de Unie. Dergelijke concessies op het gebied van wetgeving bedreigen de werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt in de Unie.

¹ De volgende conclusie werd bevestigd door de Energieraad van 28 februari 2011: "Verbeterde en vroegtijdige informatie-uitwisseling tussen de Commissie en de lidstaten met inbegrip van informatievoorziening door lidstaten aan de Commissie met betrekking tot hun nieuwe en bestaande bilaterale energieovereenkomsten met derde landen".

² COM(2011) 539.

³ Volgens scenario's voor 2030 zou het aandeel uit derde landen geïmporteerde energie kunnen oplopen tot 57 %.

⁴ PB L 211 van 14.8.2009.

Bijvoorbeeld, wanneer een intergouvernementele overeenkomst wordt gesloten om een specifiek gasleidingproject te ondersteunen, mag deze geen clausules bevatten die het recht om de volledige capaciteit of een deel van de capaciteit van de gasleiding aan te nemen voorbehouden aan een bepaalde expediteur, tenzij een dergelijke clausule toegestaan is krachtens het recht van de Unie ten gevolge van een positief besluit van de bevoegde autoriteiten op nationaal en communautair niveau met betrekking tot een vrijstelling van de communautaire vereisten voor toegang door derde landen van de energiewetgeving van de Unie, en in overeenstemming is met de in deze wetgeving vastgelegde voorwaarden. Anders zou de overeenkomst in strijd zijn met het recht van de Unie en bijgevolg investeerders geen rechtszekerheid bieden. Daarnaast zou het gasleidingproject niet in aanmerking komen voor eventuele financiering door de EU. Aangezien lidstaten niet eenvoudigweg met derde landen gesloten intergouvernementele overeenkomsten unilateraal kunnen aanpassen wanneer blijkt dat bepalingen van deze overeenkomsten inbreuk maken op regels van de interne markt, worden de lidstaten door intergouvernementele overeenkomsten die onwettige bepalingen bevatten in een situatie gebracht van conflicterende wettelijke verplichtingen en worden de werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt van de Unie bedreigd. Derhalve mogen dergelijke overeenkomsten door de lidstaten niet worden ondertekend.

Ook is de EU, wanneer de interne markt niet goed functioneert, kwetsbaarder voor risico's op het gebied van voorzieningszekerheid, zoals duidelijk werd tijdens het gasconflict tussen Rusland en Oekraïne in januari 2009. Daarom is het belangrijk dat de lidstaten en de Commissie op de hoogte zijn van de hoeveelheid geïmporteerde energie en de gerelateerde energiebronnen.

Om deze problemen aan te pakken is het belangrijk de informatie-uitwisseling te verbeteren tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie met betrekking tot bestaande, voorlopig toegepaste en toekomstige intergouvernementele overeenkomsten. Dit zal de coördinatie op het niveau van de Unie en de doeltreffende uitvoering van het energiebeleid van de Unie vergemakkelijken. Daarnaast zal dit de onderhandelingspositie van individuele lidstaten tegenover derde landen verbeteren, wanneer het erom gaat voorzieningszekerheid te waarborgen, de werking en het functioneren van de interne energiemarkt van de Unie te verbeteren, te zorgen voor rechtszekerheid voor investeringsbeslissingen en projecten in aanmerking te laten komen voor eventuele financiering door de EU. Verbeterde transparantie met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten zal uiteindelijk ook de consistentie en samenhang verbeteren, in een geest van solidariteit, binnen de externe energiebetrekkingen van de Unie, en de lidstaten in staat stellen meer te profiteren van het politieke en economische gewicht van de Unie en van de deskundigheid van de Commissie op het gebied van het EU-recht. Om deze reden is bepaald dat lidstaten de bijstand van de Commissie kunnen inroepen tijdens de onderhandelingen. Het nieuwe instrument zal de Commissie derhalve in staat stellen om de lidstaten doeltreffend te ondersteunen.

2. BELEIDSOPTIES EN RAADPLEGING VAN DE BETROKKEN PARTIJEN

Gezien de beperkte economische en sociale effecten van dit voorstel werd het niet nodig geacht een formele effectbeoordeling uit te voeren. Met het oog op de beleidsdoelstellingen van dit voorstel heeft de Commissie niettemin een aantal opties geëvalueerd om te maken dat de conclusies van de Europese Raad correct worden omgezet. Een openbare raadpleging inzake de externe dimensie van het energiebeleid van de EU heeft tussen 21 december 2010 en 7 maart 2011 plaatsgevonden. Daarbij werden vragen gesteld met betrekking tot de

behoefte aan coördinatie tussen de lidstaten en de Commissie op het gebied van intergouvernementele overeenkomsten teneinde de voorzieningszekerheid alsmede de goede werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt van de Unie te waarborgen. Er werden in totaal 90 antwoorden ontvangen. De ontvangen antwoorden benadrukten de belangrijke rol van de Unie voor de ondersteuning van een betrouwbaar juridisch en institutioneel kader, teneinde voor alle partijen voordelige betrekkingen met haar belangrijkste energieleveranciers en doorvoerlanden tot stand te brengen. Ook werd op 6 april 2011 in Brussel een vergadering gehouden met deskundigen op energiegebied.

De status-quo

De Commissie is op dit moment niet op de hoogte van de meeste intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen, aangezien er geen verplichting bestaat om de Commissie uitgebreid over deze overeenkomsten te informeren.⁵ De Commissie neemt op grond van een ruwe schatting aan dat er ongeveer dertig intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen kunnen bestaan met betrekking tot olie en ongeveer zestig met betrekking tot gas.⁶ Deze overeenkomsten houden waarschijnlijk verband met de volumes olie of gas die vanuit derde landen in de Unie worden ingevoerd of met de voorwaarden voor de aanvoer van deze volumes via vaste infrastructuur. Wat betreft intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen met betrekking tot elektriciteit wordt het totale aantal lager ingeschat. Tot deze overeenkomsten behoort ook de zogenaamde BRELL-RING-overeenkomst tussen Belarus, Rusland, Estland, Litouwen en Letland met betrekking tot de exploitatie en het gebruik van de netwerken in de Baltische staten. Soortgelijke overeenkomsten bestaan waarschijnlijk ook met Balkanlanden waar de netwerken van derde landen synchroon verbonden zijn met de lidstaten van de Unie. Het is niet mogelijk om nauwkeurig aan te geven hoe frequent deze intergouvernementele overeenkomsten worden gewijzigd of hoeveel nieuwe overeenkomsten er gesloten worden. De lidstaten hebben ook geen mechanisme om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen op dit gebied in de 27 lidstaten. Hoewel reeds enkele transparantievereisten zijn vastgesteld⁷, hebben deze alleen betrekking op de gasector (bestaande intergouvernementele overeenkomsten en nieuwe overeenkomsten op het moment waarop ze worden gesloten), alsmede op informatie-uitwisseling tussen de Commissie en de lidstaten (geen uitwisseling tussen de lidstaten onderling), wat betekent dat deze vereisten niet voldoende zijn als omzetting van de conclusies van de Europese Raad. De status-quo is derhalve ontoereikend en de Commissie acht het noodzakelijk om voor te stellen dat een meer gedetailleerd en uitgebreider mechanisme voor informatie-uitwisseling wordt vastgesteld.

⁵ De enige verplichting die tot nu toe bestaat, is vervat in artikel 13, lid 6, van Verordening (EU) nr. 994/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering en houdende intrekking van Richtlijn 2004/67/EG betreffende maatregelen tot veiligstelling van de aardgasvoorziening, PB L 295 van 12.11.2010, blz. 1. Deze bepaling legt aan lidstaten de verplichting op om intergouvernementele overeenkomsten op het gebied van gas aan de Commissie mede te delen. Alleen bestaande intergouvernementele overeenkomsten moeten voor 3 december 2011 worden gemeld.

⁶ Rekening houdend met de weinige bekende intergouvernementele overeenkomsten tussen de lidstaten en derde landen, bijvoorbeeld in verband met de South Stream-gasleiding, is deze zeer conservatieve schatting gedaan op basis van de aanname dat een aantal lidstaten dergelijke intergouvernementele overeenkomsten heeft met belangrijke leveranciers van olie en gas, in het bijzonder voor zover de olie of het gas aangevoerd wordt via pijpleidingen.

⁷ Zie artikel 13, lid 6, van de verordening betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering.

Een rechtsinstrument of vrijwillige maatregelen

Alleen met behulp van duidelijke plichten inzake informatie-uitwisseling over intergouvernementele overeenkomsten tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie is het mogelijk de nodige transparantie voor coördinatie op het niveau van de Unie te waarborgen. Hoewel het voorgestelde mechanisme ook zachte juridische elementen bevat zoals de gezamenlijke ontwikkeling van standaardclausules, zijn vrijwillige maatregelen op zich niet voldoende gebleken om het type informatie-uitwisseling te garanderen dat nodig is om te waarborgen dat overeenkomsten die tussen lidstaten en derde landen worden gesloten rechtmatig zijn en geen bedreiging vormen voor de goede werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt van de Unie. Een rechtsinstrument voor verplichte informatie-uitwisseling is derhalve de enige optie die zal waarborgen dat de beleidsdoelstellingen in dit voorstel worden bereikt en de meest geschikte vorm daarvoor is een besluit.⁸

Toepassingsgebied

Met het oog op een correcte omzetting van de conclusies van de Raad wordt voorgesteld dat het besluit van toepassing is op alle bestaande, voorlopig toegepaste en nieuwe intergouvernementele overeenkomsten die een effect kunnen hebben op de werking of het functioneren van de interne markt voor energie of op de energievoorzieningszekerheid in de Unie, aangezien deze kwesties onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het is met name van belang dat het besluit alle intergouvernementele overeenkomsten omvat die een effect hebben op de levering van gas, olie of elektriciteit via vaste infrastructuur (zoals pijpleidingen en netwerken) of op de totale hoeveelheid energie die in de EU wordt ingevoerd.

Passend tijdschema voor informatie-uitwisseling

Het lijkt van cruciaal belang dat lidstaten de andere lidstaten en de Commissie vroegtijdig informeren over toekomstige intergouvernementele overeenkomsten. Ook volledige kennis van de inhoud van de intergouvernementele overeenkomsten die reeds van kracht zijn, is noodzakelijk. Het wordt derhalve als een essentiële voorwaarde beschouwd dat de lidstaten eerst en vooral de Commissie op de hoogte stellen van hun voornemen om onderhandelingen te openen en dat ze de geratificeerde versie van de intergouvernementele overeenkomst overleggen. De Commissie moet een centrale rol hebben in de onmiddellijke verspreiding van deze informatie onder de andere lidstaten met inachtneming van verzoeken van lidstaten om de informatie vertrouwelijk te behandelen.

Indien informatie niet reeds in de loop van de onderhandelingen wordt uitgewisseld, zal het echter moeilijk zijn om invloed uit te oefenen op toekomstige intergouvernementele overeenkomsten teneinde ze in overeenstemming te brengen met de energiewetgeving van de Unie en het beleid van de Unie inzake voorzieningszekerheid. In dergelijk geval zou de kans gemist worden om de nodige rechtszekerheid te bieden omtrent de status en geldigheid van intergouvernementele overeenkomsten voor belangrijke energieprojecten en de gerelateerde financiering. Dit zou een nadelig effect hebben op investeringen van de Unie en bijgevolg ook op de energievoorzieningszekerheid van de Unie.

⁸ Hoewel zowel een verordening als een besluit mogelijk lijken, wordt een besluit geschikter geacht, aangezien het rechtsinstrument geen rechtstreeks effect op individuen zal hebben, maar uitsluitend tot de lidstaten gericht is.

Het bestaande mechanisme voor controle achteraf in de vorm van inbreukprocedures is niet de meest doeltreffende manier om dit probleem aan te pakken.⁹ Dit komt doordat intergouvernementele overeenkomsten, zodra ze ondertekend zijn en zeker zodra ze geratificeerd zijn, niet meer unilateraal door de lidstaten kunnen worden aangepast ingeval bepaalde bepalingen erin strijdig blijken te zijn met de regels van de interne markt. In dergelijk geval moeten de lidstaten opnieuw over de intergouvernementele overeenkomsten onderhandelen met de derde landen in kwestie. Het wordt derhalve van essentieel belang geacht dat er tijdens de onderhandelingen contacten zijn en informatie wordt uitgewisseld en dat er op verzoek van de lidstaat in kwestie of de Commissie een verenigbaarheidscontrole kan worden uitgevoerd voordat de intergouvernementele overeenkomst wordt ondertekend. Daarnaast wordt voorgesteld dat de lidstaten de bijstand van de diensten van de Commissie kunnen inroepen tijdens de onderhandelingen. De ervaring die via deze uitwisselingsmechanismen wordt opgedaan, moet de gezamenlijke ontwikkeling mogelijk maken van vrijwillige standaardclausules die de lidstaten kunnen gebruiken in toekomstige intergouvernementele overeenkomsten. Het gebruik van dergelijke clausules zou helpen voorkomen dat intergouvernementele overeenkomsten strijdig zijn met het recht van de Unie.

Voorafgaande verplichte controle of meer flexibele verenigbaarheidscontrole

Dit voorstel behelst niet een uitputtend, verplicht mechanisme voor voorafgaande controle dat van toepassing zou zijn op alle relevante intergouvernementele overeenkomsten, aangezien een dergelijk mechanisme een te grote last voor de lidstaten met zich mee zou brengen en zou leiden tot vertraging van de sluiting van alle toekomstige intergouvernementele overeenkomsten gedurende ten minste een aantal maanden.

Daarentegen wordt het als toereikend gezien om te voorzien in een meer flexibel mechanisme voor verenigbaarheidscontrole waarbij de Commissie, op haar eigen verzoek of op verzoek van de lidstaat die over een intergouvernementele overeenkomst onderhandelt, de verenigbaarheid van de overeenkomst in kwestie met het recht van de Unie beoordeelt, voordat de overeenkomst wordt ondertekend. In geval van een verenigbaarheidscontrole die is uitgevoerd op verzoek van de lidstaat in kwestie of de Commissie, wordt de Commissie geacht geen bezwaren te hebben indien zij niet binnen vier maanden een uitdrukkelijk advies afgeeft.

De voorgestelde optie zal zorgen voor een aanzienlijke verbetering van het vermogen van de Unie om de goede werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt te handhaven en de energievoorzieningszekerheid te waarborgen, alsmede de verwezenlijking van belangrijke energieprojecten via een gecoördineerde en daardoor ook doeltreffende toepassing van de onderhandelingskracht van de Unie. In dit opzicht zullen de positieve effecten van het voorstel opwegen tegen de tamelijk beperkte extra lasten in verband met de transparantievereisten die aan de lidstaten worden opgelegd wanneer zij onderhandelen over intergouvernementele overeenkomsten met derde landen.

⁹ Opgemerkt dient te worden dat de melding van bestaande intergouvernementele overeenkomsten niet zou verhinderen dat de Commissie indien nodig inbreukprocedures inleidt, dat wil zeggen indien in een specifiek geval kan worden aangetoond hoe een bepaalde overeenkomst een inbreuk vormt op de regels van de interne markt.

3. JURIDISCHE ASPECTEN VAN HET VOORSTEL

Het doel van dit voorstel is om de conclusies van de Europese Raad van 4 februari 2011 om te zetten in een mechanisme met gedetailleerde procedures voor de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten en de Commissie met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten, teneinde de coördinatie op communautair niveau te vergemakkelijken met het oog op het waarborgen van de voorzieningszekerheid, de goede werking en het goede functioneren van de interne energiemarkt en het bieden van rechtszekerheid voor investeringsbeslissingen.

Op individueel niveau is het moeilijk voor de lidstaten om te waarborgen dat deze beleidsdoelstellingen worden bereikt. De lidstaten hebben op dit moment niet voldoende informatie om de totale effecten van hun intergouvernementele overeenkomsten op de voorzieningszekerheidssituatie in de EU te beoordelen. De eigen evaluaties van lidstaten ten aanzien van de juiste uitvoering van de energieregels van de Unie met betrekking tot deze intergouvernementele overeenkomsten bieden investeerders evenmin voldoende rechtszekerheid. Coördinatie door de Unie zal daarentegen bijdragen aan het bereiken van alle doelstellingen in dit voorstel. Aangezien de voorgestelde informatie-uitwisseling de onderhandelingspositie van de lidstaten ten opzichte van derde landen zal verbeteren, zal hierdoor de correcte uitvoering van de regels en van het beleid van de Unie worden gegarandeerd. Binnen het voorstel is het mogelijk om vanuit het gezichtspunt van de collectieve voorzieningszekerheidssituatie in de EU te opereren, in plaats van vanuit een nationaal gezichtspunt. Het gebruik van gemeenschappelijk ontwikkelde standaardclausules en de voorgestelde verenigbaarheidscontrole zullen daarnaast investeerders voldoende rechtszekerheid bieden met betrekking tot de vermoedelijke verenigbaarheid van de intergouvernementele overeenkomsten met de EU-wetgeving. Het voorstel is derhalve op grond van het subsidiariteitsbeginsel gerechtvaardigd. Het voorstel eerbiedigt tevens het evenredigheidsbeginsel, aangezien de vrijwillige alternatieven die zijn onderzocht niet garanderen dat toereikende informatie-uitwisseling plaatsvindt om te waarborgen dat de beleidsdoelstellingen worden bereikt.

Intergouvernementele overeenkomsten worden gedefinieerd als alle juridisch bindende overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen die een effect kunnen hebben op de werking of het functioneren van de interne energiemarkt of op de energievoorzieningszekerheid in de EU.

Om doublures te voorkomen, worden intergouvernementele overeenkomsten waarvoor reeds een specifieke melding bij de Commissie is vastgelegd in andere communautaire wetgeving, uitgesloten van dit voorstel, met uitzondering van intergouvernementele overeenkomsten die bij de Commissie ingediend moeten worden krachtens de verordening betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering.¹⁰ Ook wordt voorgesteld dat het nieuwe mechanisme niet van toepassing zal zijn op overeenkomsten tussen commerciële exploitanten, behalve indien en uitsluitend voor zover de intergouvernementele overeenkomst uitdrukkelijk naar deze commerciële overeenkomsten verwijst.

¹⁰ Doublures worden ook voorkomen in het geval van de verordening betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering, aangezien een melding op grond van de meer gedetailleerde regels die in dit voorstel worden vastgesteld zou voldoen aan de vereisten die bepaald zijn in de verordening betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering.

De lidstaten moeten de Commissie alle bestaande en voorlopig toegepaste intergouvernementele overeenkomsten tussen hen en derde landen doen toekomen uiterlijk drie maanden nadat het voorgestelde besluit in werking is getreden. De Commissie moet ook zo vroeg mogelijk op de hoogte worden gesteld van hun voornemen om onderhandelingen over toekomstige intergouvernementele overeenkomsten te openen of om bestaande intergouvernementele overeenkomsten te wijzigen. De Commissie moet regelmatig over de onderhandelingen geïnformeerd worden. De Commissie neemt op verzoek als waarnemer deel aan de onderhandelingen. In dit verband hebben lidstaten ook het recht om de Commissie om bijstand te verzoeken tijdens hun onderhandelingen met derde landen.

Zodra de intergouvernementele overeenkomst is geratificeerd, wordt de geratificeerde tekst aan de Commissie gestuurd. Intergouvernementele overeenkomsten moeten integraal worden ingediend, met inbegrip van hun bijlagen, andere teksten waarnaar ze verwijzen en alle amendementen op de teksten. De Commissie stelt alle ontvangen informatie via een databank ter beschikking van de lidstaten. Wanneer lidstaten informatie verstrekken aan de Commissie, mogen zij aangeven of enig deel van de informatie in de overeenkomsten als vertrouwelijk moet worden behandeld.

De Commissie zal de coördinatie tussen de lidstaten vergemakkelijken met het oog op het beoordelen van ontwikkelingen met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten, het identificeren van gemeenschappelijke problemen en oplossingen, alsmede het ontwikkelen van standaardclausules die de lidstaten kunnen gebruiken in toekomstige intergouvernementele overeenkomsten.

Daarnaast heeft de Commissie het recht om, op haar eigen initiatief binnen uiterlijk vier weken nadat zij op de hoogte is gebracht van de afronding van onderhandelingen of op verzoek van de lidstaat die de onderhandelingen over de intergouvernementele overeenkomst heeft gevoerd, de verenigbaarheid van de overeenkomst waarover is onderhandeld met het recht van de Unie te beoordelen teneinde te waarborgen dat de overeenkomst rechtmatig is. In dit geval moeten de lidstaten de volledige intergouvernementele overeenkomst waarover onderhandeld is bij de Commissie indienen, voordat de intergouvernementele overeenkomst wordt ondertekend. De Commissie voert de beoordeling binnen vier maanden uit. Indien een dergelijke verenigbaarheidscontrole is aangevraagd, wordt de Commissie geacht geen bezwaren naar voren te hebben gebracht indien ze binnen deze beoordelingsperiode geen advies uitbrengt.

De Commissie stelt een verslag op over de toepassing van het voorgestelde besluit vier jaar nadat het besluit in werking is getreden.

Het voorgestelde besluit treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie.

4. GEVOLGEN VAN HET BESLUIT VOOR DE BEGROTING

Het voorstel heeft geen gevolgen voor de begroting van de Unie. De beperkte extra administratieve last voor de Europese Commissie brengt geen extra kosten met zich mee.

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot
intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op
energiegebied**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 194,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's¹²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Europese Raad heeft de lidstaten verzocht om met ingang van 1 januari 2012 de Commissie op de hoogte te stellen van al hun nieuwe en bestaande bilaterale energieovereenkomsten met derde landen. De Commissie moet deze informatie beschikbaar stellen aan alle andere lidstaten in een passende vorm, met inachtneming van de noodzaak om commercieel gevoelige informatie te beschermen.
- (2) Het recht van de Unie vereist dat lidstaten alle passende maatregelen treffen om te waarborgen dat de verplichtingen uit hoofde van de Verdragen of besluiten van de instellingen van de Unie worden nagekomen. De lidstaten moeten derhalve eventuele onverenigbaarheden voorkomen of corrigeren tussen het recht van de Unie en internationale overeenkomsten die met derde landen worden gesloten.
- (3) Voor de goede werking van de interne energiemarkt is het nodig dat de energie die uit derde landen in de Unie wordt ingevoerd volledig onderworpen is aan de regels voor de interne energiemarkt. Een interne energiemarkt die niet correct functioneert, plaatst de EU in een kwetsbare positie wat betreft de energievoorzieningszekerheid. Een hoge mate van transparantie met betrekking tot overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied zou de Unie in staat stellen om gecoördineerde actie te ondernemen, in een geest van solidariteit, teneinde te waarborgen dat dergelijke

¹¹ PB C, blz. . .

¹² PB C, blz. . .

overeenkomsten in overeenstemming zijn met communautaire wetgeving en de energievoorziening op doeltreffende wijze zeker te stellen.

- (4) Het nieuwe mechanisme voor informatie-uitwisseling mag alleen betrekking hebben op intergouvernementele overeenkomsten die een effect kunnen hebben op de interne markt voor energie of op de energievoorzieningszekerheid, aangezien deze kwesties onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het mechanisme moet in het bijzonder alle intergouvernementele overeenkomsten omvatten die een effect hebben op de levering van gas, olie of elektriciteit via vaste infrastructuur of die een effect hebben op de hoeveelheid energie die vanuit derde landen in de Unie wordt ingevoerd.
- (5) Intergouvernementele overeenkomsten die in hun geheel moeten worden gemeld bij de Commissie op grond van andere wetgeving van de Unie zoals [Verordening (EU) nr. .../... van het Europees Parlement en de Raad van ... tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen¹³] moeten worden uitgesloten van het mechanisme voor informatie-uitwisseling dat bij dit besluit wordt vastgesteld.
- (6) De vrijstelling van bovenstaande meldingsplicht mag niet van toepassing zijn op intergouvernementele overeenkomsten die bij de Commissie ingediend moeten worden krachtens artikel 13, lid 6, van Verordening (EU) nr. 994/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering en houdende intrekking van Richtlijn 2004/67/EG.¹⁴ Dergelijke intergouvernementele overeenkomsten met derde landen die een effect hebben op de ontwikkeling en het gebruik van gasinfrastructuur en gasvoorraden moeten derhalve worden gemeld overeenkomstig de in dit besluit vastgestelde regels. Om doublures te voorkomen, moet een melding die wordt ingediend op grond van dit besluit worden geacht te voldoen aan de kennisgevingsplicht die is vastgesteld bij Verordening (EU) nr. 994/2010.
- (7) Dit besluit is niet van toepassing op overeenkomsten tussen commerciële entiteiten, behalve indien en uitsluitend voor zover de intergouvernementele overeenkomsten uitdrukkelijk naar dergelijke commerciële overeenkomsten verwijzen. Commerciële exploitanten die over commerciële overeenkomsten onderhandelen met exploitanten van derde landen mogen niettemin om bijstand van de Commissie verzoeken teneinde potentiële conflicten met het recht van de Unie te voorkomen.
- (8) De lidstaten doen de Commissie alle bestaande intergouvernementele overeenkomsten, voorlopig toegepaste overeenkomsten in de zin van artikel 25 van het Verdrag van Wenen¹⁵ en nieuwe intergouvernementele overeenkomsten toekomen.
- (9) De lidstaten moeten de Commissie reeds op de hoogte stellen van hun voornemen om onderhandelingen te openen wanneer het gaat om nieuwe intergouvernementele overeenkomsten of wijzigingen van bestaande intergouvernementele overeenkomsten. De Commissie moet geregeld geïnformeerd worden over de lopende onderhandelingen. De Commissie heeft het recht om als waarnemer aan de

¹³ [COM(2010) 344 definitief, nog niet vastgesteld].

¹⁴ PB L 295 van 12.11.2010, blz. 1.

¹⁵ Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht van 1969.

onderhandelingen deel te nemen. De lidstaten mogen de Commissie ook verzoeken om hen bij te staan tijdens hun onderhandelingen met derde landen.

- (10) De Commissie heeft het recht om, op haar eigen initiatief of op verzoek van de lidstaat die over de intergouvernementele overeenkomst heeft onderhandeld, de verenigbaarheid van de overeenkomst in kwestie met het recht van de Unie te beoordelen, voordat de overeenkomst wordt ondertekend.
- (11) Alle definitieve geratificeerde overeenkomsten waarop dit besluit van toepassing is, moeten aan de Commissie worden gestuurd, opdat alle andere lidstaten volledig geïnformeerd kunnen worden.
- (12) De Commissie moet alle ontvangen informatie in elektronische vorm ter beschikking van alle andere lidstaten stellen. De Commissie moet verzoeken van lidstaten eerbiedigen om ingediende informatie, in het bijzonder commerciële informatie, vertrouwelijk te behandelen. Verzoeken om vertrouwelijke behandeling mogen echter niet de toegang van de Commissie zelf tot vertrouwelijke informatie beperken, aangezien de Commissie voor haar eigen beoordeling volledige informatie nodig heeft. De verzoeken om vertrouwelijke behandeling laten het recht op toegang tot documenten onverlet dat is vastgelegd in Verordening (EG) nr. 1049/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie.¹⁶
- (13) Een permanente uitwisseling van informatie met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten op communautair niveau moet de ontwikkeling van beste praktijken mogelijk maken. Op basis van deze beste praktijken moet de Commissie standaardclausules aanbevelen voor gebruik in intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen. Het gebruik van deze niet-bindende standaardclausules is bedoeld om te voorkomen dat intergouvernementele overeenkomsten strijdig zijn met het recht van de Unie.
- (14) De verbetering van de wederzijdse kennis van bestaande en nieuwe intergouvernementele overeenkomsten moet leiden tot een betere coördinatie op het gebied van energieaangelegenheden tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie. Door een dergelijke verbeterde coördinatie kunnen de lidstaten ten volle profiteren van het politieke en economische gewicht van de Unie.
- (15) Het mechanisme voor de uitwisseling van informatie waarin dit besluit voorziet, laat de toepassing van de regels van de Unie inzake inbreuken en mededinging onverlet,

HEBBEN HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1
Onderwerp en toepassingsgebied

1. Bij dit besluit wordt een mechanisme vastgesteld voor de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten en de Commissie met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten.

¹⁶ PB L 8 van 12.1.2001, blz. 28.

2. Dit besluit is niet van toepassing op intergouvernementele overeenkomsten die reeds volledig onderworpen zijn aan andere kennisgevingsprocedures krachtens communautaire wetgeving, met uitzondering van intergouvernementele overeenkomsten die bij de Commissie gemeld moeten worden op grond van artikel 13, lid 6, van Verordening (EU) nr. 994/2010.

Artikel 2 **Definities**

In dit besluit zijn de volgende definities van toepassing:

(1) "intergouvernementele overeenkomsten": alle juridisch bindende overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen die een effect kunnen hebben op de werking of het functioneren van de interne energiemarkt of op de energievoorzieningszekerheid in de Unie;

(2) "bestaande intergouvernementele overeenkomst": intergouvernementele overeenkomsten die in werking zijn getreden vóór de inwerkingtreding van dit besluit.

Artikel 3 **Informatie-uitwisseling tussen de Commissie en de lidstaten**

1. De lidstaten doen alle bestaande en voorlopig toegepaste intergouvernementele overeenkomsten tussen hen en derde landen volledig, met inbegrip van hun bijlagen en andere teksten waarnaar ze uitdrukkelijk verwijzen en alle amendementen op deze teksten, toekomen aan de Commissie binnen uiterlijk drie maanden na de inwerkingtreding van dit besluit. De Commissie stelt de ontvangen documenten in elektronische vorm ter beschikking van alle andere lidstaten. Voor de toepassing van dit besluit worden bestaande of voorlopig toegepaste intergouvernementele overeenkomsten die op de datum waarop dit besluit in werking trad reeds aan de Commissie zijn gemeld op grond van Verordening (EU) nr. 994/2010, geacht gemeld te zijn voor zover zij aan de vereisten van dit lid voldoen.

2. Indien een lidstaat voornemens is onderhandelingen te beginnen met een derde land om een bestaande intergouvernementele overeenkomst te wijzigen of een nieuwe intergouvernementele overeenkomst te sluiten, stelt de lidstaat de Commissie schriftelijk op de hoogte van dit voornemen op het vroegst mogelijke moment voorafgaand aan de geplande opening van de formele onderhandelingen. De aan de Commissie verstrekte informatie moet de desbetreffende documentatie, een indicatie van de bepalingen die tijdens de onderhandelingen besproken zullen worden, de doelstellingen van de onderhandelingen en andere relevante informatie omvatten. In het geval van amendementen op een bestaande overeenkomst moeten de bepalingen waarover opnieuw zal worden onderhandeld, aangegeven worden in de aan de Commissie verstrekte informatie. De Commissie stelt de ontvangen informatie in elektronische vorm ter beschikking van alle lidstaten. De lidstaat in kwestie stelt de Commissie geregeld op de hoogte van de lopende onderhandelingen. Op verzoek van de Commissie of de lidstaat kan de Commissie als waarnemer aan de onderhandelingen deelnemen.

3. Zodra een intergouvernementele overeenkomst of een amendement op een intergouvernementele overeenkomst wordt geratificeerd, doet de lidstaat in kwestie de overeenkomst of het amendement op de overeenkomst, met inbegrip van bijbehorende bijlagen en andere teksten waarnaar deze overeenkomsten of amendementen uitdrukkelijk verwijzen, toekomen aan de Commissie, die de ontvangen documenten in elektronische vorm

ter beschikking stelt van alle andere lidstaten, met uitzondering van vertrouwelijke delen in de zin van artikel 7.

Artikel 4
Bijstand door de Commissie

Indien een lidstaat de Commissie op grond van artikel 3, lid 2, op de hoogte stelt van zijn voornemen om onderhandelingen te openen teneinde een bestaande intergouvernementele overeenkomst te wijzigen of een nieuwe intergouvernementele overeenkomst te sluiten, kan de lidstaat in kwestie verzoeken om bijstand van de Commissie tijdens de onderhandelingen met het derde land.

Artikel 5
Voorafgaande verenigbaarheidscontrole

De Commissie kan op eigen initiatief tot uiterlijk vier weken nadat zij op de hoogte is gesteld van de afronding van de onderhandelingen of op verzoek van de lidstaat die over de intergouvernementele overeenkomst heeft onderhandeld, de overeenkomst beoordelen op verenigbaarheid met het recht van de Unie, voordat de overeenkomst wordt ondertekend. Indien de Commissie of de lidstaat in kwestie verzoeken om een dergelijke voorafgaande beoordeling van de verenigbaarheid van de overeenkomst waarover onderhandeld is met het recht van de Unie, wordt de overeenkomst in kwestie voorafgaand aan de ondertekening aan de Commissie voorgelegd voor onderzoek. De lidstaat in kwestie ziet af van ondertekening van de overeenkomst gedurende een periode van vier maanden volgend op het indienen van de ontwerpversie van de intergouvernementele overeenkomst. In overleg met de lidstaat in kwestie kan deze onderzoeksperiode worden verlengd. Wanneer een verenigbaarheidscontrole is aangevraagd, wordt de Commissie geacht geen bezwaren te hebben ingediend indien zij binnen de onderzoeksperiode geen advies uitbrengt.

Artikel 6
Coördinatie met de lidstaten

1. De Commissie zorgt ervoor dat de coördinatie tussen de lidstaten wordt vergemakkelijkt met het oog op:

- (a) het beoordelen van ontwikkelingen met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten;
- (b) het identificeren van gemeenschappelijke problemen in verband met intergouvernementele overeenkomsten en het overwegen van passende maatregelen om deze problemen op te lossen;
- (c) het ontwikkelen, op basis van beste praktijken, van standaardclausules waarvan het gebruik zou garanderen dat toekomstige intergouvernementele overeenkomsten de energiewetgeving van de Unie volledig naleven.

Artikel 7
Vertrouwelijkheid

Wanneer een lidstaat informatie verstrekt aan de Commissie op grond van artikel 3, mag de lidstaat aangeven of enig deel van de informatie, met name commerciële informatie, vertrouwelijk behandeld moet worden en of de verstrekte informatie gedeeld kan worden met andere lidstaten. De Commissies dient deze instructies te eerbiedigen. Dergelijke verzoeken om vertrouwelijke behandeling houden geen beperking in van de toegang van de Commissie zelf tot vertrouwelijke informatie.

Artikel 8
Evaluatie

1. Vier jaar na de inwerkingtreding van dit besluit dient de Commissie bij het Europees Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité een verslag over de toepassing van het besluit in.
2. Het verslag beoordeelt in het bijzonder of dit besluit voorziet in een toereikend kader om volledige naleving door intergouvernementele overeenkomsten van de EU-wetgeving te waarborgen, alsmede een hoog niveau van coördinatie tussen de lidstaten met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten.

Artikel 9
Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 10
Adressaten

Dit besluit is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter